

گزارش اولین نشست تخصصی مدیریت بیماری‌های مغز و اعصاب در طب ایرانی مستند به شواهد بالینی

کوثر صفرپور^{الف}، هایده گل‌سرخی^ب، سید مهدی میرغضنفری^ج، محسن ناصری^د، روشنگر قدس^ه، منیره سادات مطهری فرد^و، زهره پورصالح^ز، سید محمدباقر فضل‌جو^ح، امیرمحمد جلادت^ط، مرتضی مجاهدی^{ی*}

^{الف}گروه تاریخ علوم پزشکی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

^بمعاونت درمان، دانشگاه علوم پزشکی البرز، تهران، ایران

^جگروه فیزیولوژی و طب ایرانی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ارتش، تهران، ایران

^دمرکز تحقیقات کارآزمایی بالینی طب سنتی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

^هگروه طب ایرانی، مؤسسه مطالعات تاریخ پزشکی، طب ایرانی و مکمل، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

^وگروه طب ایرانی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

^زگروه طب ایرانی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

^حگروه طب ایرانی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران

^طمرکز تحقیقات طب سنتی و تاریخ علوم پزشکی، پژوهشکده سلامت، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

تاریخ دریافت: بهمن ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش: بهمن ۱۴۰۳

^یمؤسسه پژوهشی سلامت‌محور مزاج، تهران، ایران

متخصص روان‌پزشکی، متخصص طب سالمندی، متخصص مغز و اعصاب، جراح مغز و اعصاب، دکتری روان‌شناسی، دکتری پرستاری، دکتری تغذیه، دکتری فارماکونوزی، دکتری طب ایرانی، دکتری تخصصی داروسازی سنتی و داروسازی بالینی و پزشکان عمومی بودند. در این برنامه، ۵۰ نفر به‌صورت حضوری و ۷۰ نفر به‌صورت مجازی حضور داشتند.

طراحی کلی برنامه با پیشنهاد دکتر مرتضی مجاهدی (عضو گروه حکمت، طب سنتی و طب دوران تمدن اسلام و ایران، فرهنگستان علوم پزشکی) و پس از تصویب در گروه موردنظر انجام شد. باتوجه به بررسی شواهد علمی منتشرشده با موضوع مداخلات طب ایرانی در بیماری‌های مغز و اعصاب، تعداد نشست‌های تخصصی برنامه ۵ عدد تعیین شد و موضوعات نشست‌ها براساس بیشترین شواهد موجود انتخاب شدند. بنابراین بیماری‌های اختلال و

این مقاله، گزارش برنامه علمی-تخصصی با عنوان «نشست تخصصی مدیریت بیماری‌های مغز و اعصاب در طب سنتی ایران مستند به شواهد علمی» است که توسط فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران و با همکاری دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تاریخ ۲۱ تیرماه ۱۴۰۳ در محل فرهنگستان علوم پزشکی به‌صورت حضوری و برخط (آنلاین) برگزار شد و با سخنرانی اعضای هیئت علمی رشته طب ایرانی، فوق‌تخصص بیماری‌های مغز و اعصاب، جراحان مغز و اعصاب، فوق‌تخصص نورولوژی اطفال، فوق‌تخصص روانپزشکی کودکان، دکتری تخصصی تغذیه، دکتری فیزیولوژی، فلوشیپ خواب، فلوشیپ ام‌اس و نیز متخصصان داروسازی سنتی و فارماکونوزی همراه بود. مخاطبان همایش، فوق‌تخصص اعصاب کودکان، فوق‌تخصص روان‌پزشکی اطفال، متخصصان داخلی،

کم توجهی، آلزایمر، ام اس، سردرد و اختلال خواب به عنوان نشست های تخصصی تعیین شدند و ۵ نفر از استادان متخصص طب ایرانی و عضو هیئت علمی دانشگاه که مطالعات بیشتری در موضوع مورد نظر داشتند به عنوان دبیران علمی نشست ها مشخص شدند.

گفتنی است که ارائه مطالب در این برنامه به شیوه سخنرانی تعاملی و بحث در گروه های کوچک و با استفاده از ابزار آموزشی پاورپوینت انجام شد. همچنین محتوای هر نشست تخصصی برای بهره مندی آتی متخصصان، فیلمبرداری و ضبط شد.

برنامه در سه قسمت به شرح ذیل برگزار شد:

الف) سخنرانی ابتدایی

ابتدا حاضران و سخنرانان به منظور شرکت در مراسم افتتاحیه با سخنرانی آقای دکتر محمدعلی محقق معاونت علمی فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی؛ دکتر سیدمهدی میرغضنفری، معاون عالی دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت؛ آقای دکتر محسن ناصری، عضو پیوسته فرهنگستان و دکتر وفا رحیمی موقر، جراح مغز و اعصاب در سالن مرکزی برگزاری برنامه (محل کتابخانه فرهنگستان) گرد هم آمدند. سخنرانان بخش افتتاحیه به مدت یک ساعت، به ترتیب رویکرد فرهنگستان در توسعه گفتمان بین رشته ای در طب ایرانی، لزوم توسعه طب ایرانی مستند به شواهد بالینی، اهمیت بیماری های نورولوژی در طب ایرانی و مکمل همچنین ادغام طب ایرانی و طب نوین در بیماری های مغز و اعصاب را مورد تأکید قرار دادند و پیرامون آن صحبت های خود را ایراد نمودند.

ب) نشست های تخصصی شامل بیماری های اختلال و

کم توجهی، آلزایمر، ام اس، سردرد و اختلال خواب

پس از اتمام سخنرانی افتتاحیه، حاضران طبق لیست ثبت نام شده اولیه، براساس انتخاب خود و برنامه تدوین شده در یکی از نشست ها به مدت تقریباً یک ساعت و نیم شرکت کردند. در هر یک از نشست ها، ابتدا سخنران مدعو، فوق تخصص بیماری های مغز و اعصاب، اصول کلی

مدیریت بیماران از دیدگاه طب رایج و مشکلات مربوط به مدیریت بیماری را ارائه نمودند؛ سپس متخصص طب ایرانی با بیان اصول کلی مدیریت بیماری از منظر طب ایرانی، به ارائه مستندات علمی و تبیین مقالات حاصل از کارآزمایی های بالینی در بیماری مورد نظر پرداختند. در انتها متخصص داروسازی سنتی یا فارماکونوزی، فرآورده های طب سنتی موجود در بازار دارویی مبتنی بر شواهد علمی در حیطه بیماری مورد نظر را معرفی کردند.

در حین برگزاری هر نشست تخصصی حاضران به طور آزادانه امکان ابراز نظر و انتقاد و پیشنهاد داشتند. همچنین درمورد احتیاط های لازم درباره کاربرد طب ایرانی، عوارض مداخلات طب ایرانی، ضرورت ارجاع بیماران و فوریت انجام برخی از اقدامات درمانی استاندارد مطالبی بیان شد.

جدول شماره یک نشان دهنده عناوین سخنرانی و اسامی سخنرانان نشست های تخصصی برنامه است.

ج) بحث پایان

پس از پایان نشست های تخصصی، در این بخش حاضران و سخنرانان مجدداً در سالن مرکزی گرد هم آمدند و نمایندگان هر یک از نشست های تخصصی، مطالب و دیدگاه های مطرح شده و زمینه های پژوهشی مورد نظر، و اعضای هیئت رئیسه نیز در موارد لازم، نظرات و توصیه های خود را ارائه کردند. سپس آقای دکتر مرتضی مجاهدی به ایراد سخنرانی در مورد لزوم بهره مندی از دستاوردهای علمی-پژوهشی طب ایرانی جهت ادغام در نظام بهداشت و درمان کشور پرداختند.

در این برنامه مقرر شد کتابی مصور، گرافیکی و رنگی با عنوان منتخب کارآزمایی های بالینی مداخلات طب ایرانی در بیماری های مغز و اعصاب تدوین شود که مشخصات و خلاصه مقالات منتشر شده و مرتبط درمورد اثربخشی مداخلات طب ایرانی در بیماری های مغز و اعصاب فوق الذکر در حال آماده شدن می باشد.

جمع بندی نظرات متخصصان شرکت کننده در برنامه به عنوان بیانیه پایانی شامل موارد زیر است:

۱- شواهد علمی درمورد اثربخشی برخی مداخلات طب ایرانی در مدیریت بیماری‌های مغز و اعصاب وجود دارد.

۲- اهمیت اصلاح سبک زندگی در مدیریت بیماری‌های مغز و اعصاب از نقاط اشتراک طب سنتی و طب رایج است و می‌تواند نقش مهمی در پیشگیری و درمان بیماری‌ها داشته باشد.

۳- معرفی و ارائه داروهای استاندارد شده طب ایرانی بر مبنای شواهد علمی به متخصصان و پزشکان به توسعه و ترویج طب سنتی کمک می‌کند.

۴- مداخلات طب ایرانی باید توسط پزشکان متخصص طب ایرانی و پزشکان دارای مدرک معتبر ارائه شود و ایمنی، اثربخشی و کارآمدی آنها ارزیابی و پایش گردد.

۵- در بیماری‌هایی که برای آنها درمان استاندارد، ایمن و در دسترس در طب رایج وجود ندارد، بهره‌گیری از مداخلات طب سنتی مستند به شواهد علمی می‌تواند برای بیماران مفید باشد.

۶- انجام مداخلات طب ایرانی، باید تنها پس از ارزیابی‌های تشخیصی لازم و استاندارد صورت گیرد و رعایت استانداردهای علمی برای درمان بیماران ضروری است.

۷- طراحی و اجرای پژوهش‌های علمی مشترک بین متخصصان طب ایرانی و طب رایج باعث افزایش مستندات علمی و کمک به ادغام طب ایرانی مبتنی بر شواهد در نظام بهداشت و درمان کشور می‌شود.

۸- تأکید گردید که پژوهشگران علاقه‌مند به مطالعات در حیطه‌های مرتبط با بیماری‌های مغز و اعصاب و طب ایرانی حتماً در پژوهش‌های خود از یک متخصص مغز و اعصاب و یک متخصص طب ایرانی عضو هیئت علمی دانشگاه جهت بهینه‌سازی پژوهش خود استفاده نمایند.

تضاد منافع

این مقاله هیچ تضاد منافی ندارد.

تشکر و قدردانی

این برنامه توسط گروه حکمت، طب سنتی و طب دوران تمدن اسلام و ایران فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران و با همکاری دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت برگزار شد. از سرکار خانم دکتر نفیسه حسینی یکتا مدیر کل دفتر طب ایرانی و مکمل بهداشت درمان و آموزش پزشکی و جناب آقای دکتر محمدعلی محقق معاون علمی فرهنگستان علوم پزشکی بابت برگزاری این رویداد سپاسگزاری می‌کنیم.

جدول ۱. سخنرانان و عناوین نشست‌های تخصصی نورولوژی

برنامه	عنوان	سخنران	عنوان یا تخصص سخنران
افتتاحیه	رویکرد فرهنگستان در توسعه گفت‌وگو بین‌رشته‌ای در طب ایرانی لزوم توسعه طب ایرانی مستند به شواهد بالینی	دکتر محمدعلی محقق دکتر سیدمهدی میرغضنفری	معاون علمی فرهنگستان علوم پزشکی معاون تعالی دفتر طب ایرانی و مکمل وزارت بهداشت
	اهمیت بیماری‌های نورولوژی در طب ایرانی و مکمل ادغام طب ایرانی و طب نوین در بیماری‌های مغز و اعصاب	دکتر محسن ناصری دکتر وفا رحیمی موقر	رییس مرکز تحقیقات کارآزمایی بالینی طب سستی دانشگاه شاهد استاد جراحی مغز و اعصاب دانشگاه علوم پزشکی تهران
نشست‌های تخصصی	آلزایمر	تبیین آلزایمر در طب ایرانی گیاهان دارویی مؤثر بر آلزایمر پاتوفیزیولوژی آلزایمر در طب نوین تشخیص و درمان بیماری آلزایمر در طب نوین	متخصص طب ایرانی متخصص داروسازی سستی دکتری تخصصی علوم اعصاب متخصص مغز و اعصاب
	اختلالات توجه	بیش‌فعالی و کم‌توجهی در طب ایرانی درمان مکمل بیش‌فعالی و کم‌توجهی در طب ایرانی ریسک فاکتور و اتیولوژی بیش‌فعالی و کم‌توجهی تشخیص و درمان بیش‌فعالی در طب نوین رویکرد تغذیه در بیش‌فعالی و کم‌توجهی گیاهان دارویی مؤثر بر بیش‌فعالی و کم‌توجهی	متخصص طب ایرانی متخصص طب ایرانی فوق تخصص نورولوژی اطفال فوق تخصص روان‌پزشکی کودکان دکتری تغذیه متخصص داروسازی سستی
	اختلالات خواب	تبیین اختلالات خواب در طب ایرانی مکانیسم خواب بی‌خوابی مزمن مطابق با طب نوین گیاهان دارویی مؤثر بر خواب	متخصص طب ایرانی دکتری فیزیولوژی فلوشیپ خواب متخصص داروسازی سستی
	سردرد	تبیین بیماری سردرد در طب ایرانی و مکمل مروری بر مقالات سردرد پیشگیری از میگرن و سردرد در کودکان سردرد یا دردسر اثر گیاهان دارویی بر سردرد	متخصص طب ایرانی متخصص طب ایرانی فوق تخصص نورولوژی اطفال جراح مغز و اعصاب متخصص فارماکوکونوزی
	ام‌اس	تبیین بیماری ام‌اس در طب ایرانی و مکمل روش‌های دستی درمان در بیماری ام‌اس رویکرد تغذیه در بیماری ام‌اس بیماری ام‌اس در طب نوین فراورده‌های طبیعی و سستی مؤثر در بیماری ام‌اس	متخصص طب ایرانی متخصص طب ایرانی دکتری تغذیه فلوشیپ ام‌اس متخصص داروسازی سستی متخصص نورولوژی و متخصص طب ایرانی